

לרשתה. כבר פירשתי⁵¹ זה כי יאמר מעת שהוצאתיך מארץ כשדים ועשיתי לך נס היה הרצון לפני לתת לך הארץ הזאת, והנה עתה לא גזר שיתננה לו, אבל אמר שהוציאו מארץ כשדים על דעת שיתננו לו, ולכן חשב אברהם פן יהיה בירדשת הארץ תנאי המעשים. אף על פי שאמר לו פעמים⁵² לזרעך אתן את הארץ הזאת, כי עתה לא יגזור המתנה כאשר גזר לו זרע, ולכן אמר במה אדע כי אירשנה, ואינו כשאלת מה את⁵³, וגם הקדוש ברוך הוא לא עשה עמו כשאר האותות להראות לו אות או מופת בדבר נפלא, אבל בקש אברהם שידע ידיעה אמיתית שיירשנה ולא יגרום חטאו או חטא זרעו למנעה מהם, או שמא יעשו הכנענים תשובה ויקריים בהם, רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוח ולהאביד ושכ הגוי ההוא מרעו ונחמתו על הרעה (ירמיה יח דח), והקדוש ברוך הוא כרת עמו ברית שיירשנה על כל פנים.

10

5

10

12

5

10

13

15

20

25

30

35

40

45

50

55

60

כאן סוף

כאן סוף

14

5

15

20

25

30

לנו

"זכרות עמו הברית"

מתוך כך נבגשים בברית בית ד' עם אברהם אבינו, החזרת כמה פעמים. "ביום ההוא ברה ד' את אברהם בריה"⁵⁴, "זכרות עמו הברית"⁵⁵, יש לזכור והסב שלא נחזר בשום מקום שאברהם כרת ברית עם ד', אלא רק שד' כרת ברית עם אברהם. וכן הוא לגבי ישראל הנזכר: "כי על פי הדברים האלה כרת אתך (=משה רבינו) ברית זאת ישראל"⁵⁶. הנזכר מביניהם "פסוק זה בענין תורה שבעל-פה"⁵⁷, לא כותב בשום מקום שאנחנו כרתנו ברית עם ד', אלא שרבות-של-עולם הוא שברית איתנו. הברית היא אמת אלוהית מחוללת הקיימת לנצח ולנצח בצחים, היא ברית עולמית קוסמולוגית, "כימי השמים על הארץ"⁵⁸. תיחזק בעם ישראל מציאות של אנשים צדיקים או רשעים, וכן מצבים שונים של חרות, אבל כל אלה הם דברים ארעיים, זמניים, פרטיים. ברית היא כלל, עובדה כללית סדרי ודורות. ברית היא מציאות אלוהית מחוללת, אחרי הצלת לוט שאמר "אי אפשר לא באברהם ולא באלהינו", מתחזקת הברית עם הנשמה המיוחדת הזאת, עם הכח הזה שגבורו עליהי רבונות-של-עולם.

"אתה... כהרת באברהם"

15 "אתה הוא ד' האלהים אשר כהרת באברהם"⁵⁹, וכן "אתה כהרתנו מכל העמים"⁶⁰. יש לזכור שאין זו בחידה שלנו אלא בחירה אלוהית, ובחירה שכורא עולם בחר אותה - היא נצח. בחירת בורא העולם היא קביעות, לדוגמא, בספר הכוזרי⁶¹ מוסבר שכורא עולם בחר שבעל-הימים מסוימים יהיו יפים, שצמחים אלו יהיו יפים - הבצלות או שושנים, והוא בחר שבעל-הימים זה יהיה חולעת בויהי, ושצמחים אלו יהיו קץ ודודו. זו בחירה אלוהית של סדרי הנבראים. כמו-כן בורא עולם בחר סוג של אנשים וקובע להם טבע של "אתם קרויין אדם"⁶², טבע של "קדשים תהיו"⁶³, טבע של "ואתם הדבקים בך אלהיכם"⁶⁴. מתוך הטבע הזה, צריך אחר-כך להתגלות הגוי הגדול של אברהם אבינו, כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קדמים אליו, כד' אלהינו בכל קראנו אליו. ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל החורה הזאת"⁶⁵.

אמת הנצח - כאן

אבל בני אדם שפחיתות להם בעצמם,

כאשר הם מוסיפים פחיתות מן החטא, אין הפחיתות הזו מקרה שקבל העצם. שהרי פחיתות יש להם בעצמם, ואין זה רק הוספה על הפחיתות שיש להם בעצמם כשגובר החטא מעבירה. ולפיכך אמר בשביל הכפרות שיש כפרה לישראל על חטאם, ודבר זה הוא לישראל בפרט לא לשום אומה, ובשביל כך יתקיימו ואין העברה להם מן העולם כמו שיש לאומות, שאם היה החטא לישראל בעצמם לא היה כפרה להם על ידי קרבן, אך בשביל שהחטא בישראל ענין מקרה כמו שהתבאר, לכך יש להם קרבנות. ובזמן שאין בית המקדש קיים סדר הקרבנות הסרת החטא, והוא דבר נפלא אין סדר הקרבנות עומד במקום הקרבן, כי אין קרבן זולת הקירוב והדבוק בו יתברך, לצאת מן החטא לשוב אליו.

יתברך, וזהו לשון קרבן התקרבות אל השם יתברך על ידי הקרבן. והנה סדר הקרבנות שהוא ד"ת שמסדר בדי"ת ענין הקרבנות הוא הדבוק בעצמו, כי אין דבר חבור ודבוק יותר כמו התורה שהוא דבוק וחבור האדם אל בוראו. ודוקא סדר הקרבנות במה שהקרבן בעצמו הוא התדבקות אל השם יתברך, והנה עומד סדר הקרבנות במקום הקרבן עצמו כאשר תדע ותבין.

גוף - גבוהה ה' ככף ה' אה' אה'